

Franjo Frančič

Plačilo za naše stoletje

Drugi del

I.

Ne, ne moreš živeti v preteklosti, prav, zgodbe so potrkale same, na njihovih obrazih si iskal svoj čas, ni bil beg, prej nenavadno zamaknjeno stanje, ki ga ni moč opisati. In tudi zdaj, to poletno jutro, sam sediš na kamnitem zidku in se čudiš, koliko rodov je te kamne postavljalo drugega poleg drugega, kot simboli so, zapisi misli, ki naj ne utonejo v pozabo. Brez teh zidov bi zemljo odplavilo do morja, brez te zemlje ne bi bilo moč preživeti in ljubezen je ta moč, ki napaja, ljubezen do te zemlje, da rodovi lahko prežive.

In podvoji se, tuleča sirena odmeva med zarisi neba, pokrajine in pogledom, ki se trudi ujeti trdnih, fiksnih točk. Pogled išče jeklene ptice, ki bljuvajo ogenj in smrt, pogled tipa proti votlini, srca išče, čarobne besede, da bi se hrib odprl, da bi te skrtil v svoj varni trebuh. A ni mogoče, ni pravih urokov, niti toliko moči ni, da bi vse popisane liste zalučal v veter, da bi se predal otopelosti črede. Pred zrcalom se ne da pobegniti, naj bo brez števila življenj, tisto, ki ga živiš zdaj in tu, edino šteje.

A se vseeno sprašuješ po koreninah, vseeno ljubeče spravljaš te zapiske, vseeno si očaran in srečen, da so te zgodbe potrkale same, kljub vsemu je to tisto jedro, ki ti daje občutje, da se energija ne izgublja v nič.

Kot samica, ko rodi.

Kot drevo, ki čuti plodove v cvetu.

Kot morje, ki ve za vsak val.

Kot te besede, ki bi jih rad ujel v reko, ki naj teče, do drugih svetov, drugih kozmosov. Zakaj je tako čudežno, zakaj moraš storiti ravno to, igrati vlogo pisarja? Kdaj in kje je bilo odločeno? Ne veš, samo po slepi intuiciji tipaš v temo in moliš za prava pajkova znamenja, ki zapolnjujejo belino lista.

Kot samica bi bil rad.

Kot drevo.

Kot morje.

In hrib stoji za teboj, ozelenele terase, sadovnjaki in vinogradi, tako pomirjujoče trdno je, tako osvobajajoče. A iščeš naprej, v vseh teh starih legendah iščeš ljudi, ki si jih srečeval v tem življenju, težko priznaš, kot se je težko zazreti v ogledalo, ki leži v drobcih nekega zgrešenega jutra.

Odpraviš se do obale, brez kril in želje, da bi se ozrl nazaj. Nič ni težjega od iskanja lastne podobe, nič ni lažjega kot steči za bežečo senco, ki si ji sledil včeraj.

Odrineš misel na brezčasje, vidiš pristanišče onkraj obale, slišiš mogočno pesem morja, ki z neštetimi vali liže kamnite rane obale.

Grem, rečem na glas, grem, kričim, nazaj na začasno osvobojeno ozemlje, grem, tulim, prek zidov, do novih zgodb, ki jih ujamem v dlani in poskušam iztrgati izbrisu časa.

Sirena ne tuli več, znan zamolkel glas mi reče:

- Ne gre za več zgodb, ena in ista je, naslov ji je Plačilo za tvoje in naše stoletje.

II.

In potem tisti znani nemir, ko samodejno preklopiš, sedeš v avto, kot preganjana žival oddrviš v meglo noči.

In tok misli pridrvi sam, kot igra, da se nekoč spet odpelješ v noč, neka deklica bo sedela ob tvoji strani, brez oči, ust in obraza, umrla bo pred teboj, ti pa ne boš mogel ničesar storiti. Vidiš jo, na dosegu roke je ta privid, prihodnost in preteklost sta spet zabrisani, samo cesta je, kot velik oder, in ti igraš vlogo, ki so ti jo dodelili. Bežiš stran od začasno osvobojenega ozemlja, pred zgodbami, ki same trkajo na vrata noči, bežiš pred sabo.

Ceste so polne španskih jezdecev, le s težavo se po lokalnih makadamih prebiješ do predmestja. Zastave visijo na drogovich kot cunje, gnezda iz vreč, napolnjenih s peskom, uniformiranci z orožjem, ki kričijo in mahajo, tuleči zvok sirene.

Helikopter nizko preleti stavbe, mogočni snop reflektorja kot oko išče žrtev. Kačji blisk rafalov in pok ognja, ko železje v nizkem loku pade na asfalt in eksplodira. Goreče truplo se skuša premakniti, iztegne roko, plazi se, samo za trenutek, dva, v tistem zadnjem predsmrtnem krču.

In obmiruje. Pritečejo uniformiranci z orožjem, ukazi, klici, kretnje. V ozadju se zablešči fleš.

Tudi on je plačal temu stoletju.

In moraš ustaviti, avtobusi, ki so poprek postavljeni, zapirajo vhod v center mesta.

Z grozo se zazreš v dlani. Drobne kaplje krvi se lesketajo na koži.

Vztrajno vrtil telefonsko številčnico, z nekim zaporedjem šifre, ki kliče v eno od betonskih živali na drugi strani mesta.

- Pridi, čakam te na starem kraju, rečeš in odložiš.

- Si nor, si nor, ujameš odmev.

Čakaš na mostu in sem in tja pridrvi terensko vozilo policije, vojske. Tako neresnično je vse skupaj, sence, pošasti, groza, ki se naseli v prostoru, groza nasilja vojne.

- Kaj je s tabo, hočeš, da naju ubijejo! reče njen glas.

- Kdo naju bo ubil? vprašam.

- O ti otrok, reče in me pograbi za roko in odvleče v svoj brlog.

Postelja je ozka, tema mehka kot žamet. Zastoka.

- Še vedno me boli, če prodreš vame, govori sama sebi. Ta vojna mi bo požrla vse živce. Ničesar več ne razumem.

In skušaš biti pozoren in nežen. A vseeno boli.

- Preozka sem, pustiva raje, prosi.

Igraš se z njeno bradavico, sesaš jo.

- Ne, prekleto, rekla sem ne!

In ko hočeš zjutraj odgrniti zavese, zakriči v obupu.

- Ne svetlobe, tako se bojim svetlobe!

Za trenutek ujameš plakate znane podobe, ki so razobešeni na zidovih stavbe, ki stoji nasproti bloka. Da, Župan za vse čase.

Zavese zagrneš nazaj, zadelaš okna.

- Pridi, skupaj bova počakala na novo noč.

III.

Zapustiš žensko, ki si jo poznal leta, a si v hipu pozabil njeno ime in se napotiš do meglenegega mesta. Še se spominjaš glasu samice, ki je govorila o grobu sredi megle z neko otroško zaverovanostjo, da je grob na tako lepem kraju, sonce, pa voda in smeti so zraven. Hvala za kri, si ji rekel, mesto je velika žival, ki prek dne hrope, ponoči pa obmiruje. Kolikokrat si samo stal v temi in opazoval luči v hišah, se spraševal: le kaj počnejo ljudje tam za stenami?

Zdaj veš; nič!

Kot je zapisal veliki Fjodor M. D.:

... kar od tod krenem na pot; saj vem, da pojdem samo na pokopališče, a to je zame najdražje pokopališče, vidiš! Tam leže dragi pokojniki, sleherni kamen nad njimi priča o tako vročem minulemu življenju, o tako strašni veri v svoje veliko dejanje, v svojo resnico, v svoj boj in svojo učenost, da bom - to vem naprej - padel na zemljo in poljubljaj te kamne in jokaj nad njimi, čeprav bom obenem iz vsega srca prepričan, da je to že davno samo pokopališče in prav nič drugega...

In tako moraš pritrditi velikemu mojstru, samo hlad marmorja, zapisi letnic, na zelenih vejah pa ptice, ki veselo žvrgole, te ptice.

In potem spet nazaj med uniforme, policaje, vojake. Paranoja resničnosti, tudi v oskrunjenem mestnem parku na konju jaha uniformiranec. Ob stari oštariji blindirani

vozili, na glavni cesti modri kombi, ki se počasi plazi ob robu cestišča.

Vrnil si se z obiska, niti ne veš več, kaj si iskal tam v ateljeju. Malar je ležal na prescanem divanu in ti podal vročično roko:

- Kaj je s to svetlobo, s to prekleto svetlobo, nič več ne ujamem prave svetlobe na platno, nič več, konec je z mano.

- Kaj pa govoriš, si poskušal, koliko imava še opraviti, rekel si, da se oglasiš pri meni na začasno osvobojenem ozemlju?

- Ne zaradi teme, nobene luči ni več v mojih barvah, nobenega odseva, sivo in prazno je, konec je z mano.

- Prekleto, se spomniš razstave velikega Leonarda v Benetkah, kaj nisi takrat govoril enako?

- Ne, zdaj mislim resno, ne dotaknem se več barv, mrtve so, brez svetlobe ni v njih nobenega življenja.

In greš. Dva koraka nazaj in enega naprej.

Dvojnost se plazi po ulicah.

Nisi poznal teh ljudi, jih nisi že srečeval?

In že stojiš pred novimi vrati.

IV.

In nato dan, zavit v nenavadno vijolično svetlobo. Pred mesnico stoji vrsta čakajočih ljudi z brezizraznimi maskami namesto obrazov. Na kavljih visijo krvavi kosi mesa. Lahko bi viseli strašljivo spačeni, do skrajnosti preseči izrazi živali, ki jih ubijajo. Krematorij časa, čas kremiranja misli.

Mesto živi svoj tempo enakomernega ritma naprej. Vseeno mu je. In ju vidiš objeta, enako kot pred desetimi leti. Pokličeš ju. O, ti si, zakličeta nazaj družno.

- Kakšen nor, kaotičen čas, reče on.

- Kot da so vsi poblazneli, reče ona.

- Vidva pa še vedno zaljubljena?

Spogledata se v smehu.

- Ja, zaljubljena, reče on.

- Bolj kot prej, reče ona.

In stojite sredi ceste.

- Veš, vsi smo se nekam porazgubili po svetu. Ti si na obali? vpraša on.

- Ja, na začasno osvobojenem ozemlju. Ne vem, kaj me je pripeljalo sem. Iščem ljudi iz votline, poskušam z odgovorom, ki to ni.

- Ja, spominjam se neke votline, ognja, nekoč davno prej, reče ona z mehkim, blagim glasom.

- Čeprav so nama poskušali preprečiti, živiva skupaj, reče on.

- Pridi kdaj k nama, pogledat malega, doda ona in na listek napiše naslov.

- Gotovo pridem, rečem v slovo.

- Pa pozdravi nama morje in sonce, kličeta nazaj.
 Ne upam se ozreti. Vrsta še vedno stoji pred mesnico. V bližini zacvilijo zavore.
 Tisti hip pred smrtjo.
 Kaj se zgodi? Kaj vidiš?
 Kako ju ne bi prepoznal, Gaja in Eneje, tam med množico, edini objeti par.
 Val vročine valovi po ulici. Golobi v mestnem parku so oskubljeni, prepirljivo se borijo za drobtine. Sem in tja kakšnemu manjka nožica.

V.

Vonj železniške postaje, glas, ki našteva kraje, odhode in prihode. Množica.
 Koraki. Igra senc in svetlobe. In čarovnija vlakov.

Kot nekoč, bi skoraj rekel. Kot da so večni na svojih potovanjih.
 Ne veš, če čakaš na vlak, ali nisi že vsega zamudil. Na peronih ni nič manj uniformirancev. Patrulje s psi krožijo po čakalnicah. Psi imajo nagobčnike, napeti so v pričakovanju ukazov.

Vrne se občutje predora, votline, blodnikov, obrazov, mešanice slik, ki se drobijo v miksu nočnih vlakov.

Sunkovito se obrneš, nihče ti ne sledi, samo senca odseva v steklu. Par uniformirancev, ki se bliža, te vpraša za dokumente. Med obotavljanjem te odvedeta do bližnje policijske barake.

- Zunaj je vojna, ti pa se nažiraš s pivom, reče prvi.
 Drugi, utrujeni vojščak ga skuša miriti.
 - Vsi smo prenapeti od tega sranja!

Ko se stari umakne, mladi pristopi: Poln kurac imam takih frajerjev, zdaj bi moral biti pri teritorialcih! in igrano zamahne nad glavo.

Dokumente si pozabil v eni od sob, skupaj z dvema tipčkoma z juga te odpeljejo v mestni arest.

Stojiš pred vrati, obrneš se, ko prileti bomba. Ni bila namenjena tebi, a padla je v sredo bleščeče omotice.

- Veš, da smo sestrelili helikopter, reče nekdo iz kota.
 Odvlečeš se prek praga, sedeš na ozko leseno desko. Iz kible smrdi po dreku in scalini.

V nasprotnem kotu drema Nori knez. V rokah stiska plastično krono.
 Iz pipe curlja rjava voda. Nori knez se prebudi.

- Ne bom jim več pripovedoval o svojem kraljestvu niti o otroštvu, komu mar.
 Pankrt sem bil in pankrt bom ostal.

Naslednje jutro ti vrnejo pas in vezalke, drobiž. Sivolasi policaj zastoka: Kakšni časi, kako nori časi!

Ulica je znova predor. Velika železna vrata se avtomatsko zapro. Potepuški pes se režeče zapodi izza kupa smeti.

Za težkimi oblaki zagrmi, v trenutku se usuje slap dežnih kapelj. Napotiš se proti centru, ne moreš se odločiti, čeprav nimaš kaj več iskati med sivimi betonskimi zidovi.

In nato zatuli zavijajoči glas sirene.

- Votlina, zakričiš, kje je votlina?!

VI.

Sveže jutro po nevihti. V centru mesta sloniš na šanku beznice in buljiš prek steklenega očesa na križišču. Samo ena od zgodb iz mozaika je. Robovi sveta nosijo sovražnost. Kmalu se bo treba prebiti nazaj na začasno osvobojeno ozemlje. Drugo pivo in rosa na asfaltu.

Na prehodu za pešce množica človeških golobov. Udarec po struni, a nobene melodije. Dan je dolg, življenje pa, kaj je že s tem cirkusom, ki mu pravijo življenje? Bled mrtvaški sij na obrazu neznanca.

Zibajoč se približa Štrcelj, mestni klošar, ki s skorjami kruha briše ostanke hrane s krožnikov.

- Še veslaš? vprašaš.

Čudno te pogleda.

- Ajd, seri govna!

In gre svojo pot za novimi pomijami. Gledaš za račjo hojo in naročaš novo pivo.

Plava policijska gosjenica se plazi ob pločniku. Čas za male in velike heroje. Kar bratje in sestre, nastavite prsi v bran matere domovine, kar! Rumenoooko dekle se ustavi, popravi nogavico in odhiti naprej. Kdo so ti ljudje, kdo je koga izdal, preden ga je srečal? Kdo koga pozna, kdo sanja in kdo sloni tam z malim blokom v roki in beleži.

Sanje so kot galebi.

Imena, barve, čas.

Sedmo pivo. Štrcelj se vrača. Poprosi za cigareto.

Šteješ golobe, pešce. Sanjaš neko votlino. Prej si grad. Samo en zamah spomina je ubil metulja. Tistega, ki je bil mali froc. Tistega, ki je še imel hrepenenje.

V sto kož si se zavil, sto mask si potrošil. Tvoj obraz je leden. Zunaj udarja sonce, a v žilah se pretaka zima v krvi.

Nič ne pomaga. Treba bo iti.

Opetekaš se po ulicah, ljudje so se že vživeli v svoje vojne vloge. Tako malo je treba, da jih nategnejo pri polni zavesti, tako veliko, da bi bili vsaj malo človeški.

S težavo najdeš avto, ki stoji ob robu zelenice. Padeš vanj in ga poskušaš vžgati. Nebo zagrnejo novi črni oblaki. V hipu zrna toče udarijo ob šipe in pleh.

Kot črna krsta je ta škatla na kolesih, pomisliš in spelješ.

VII.

Preklete, kaj je s tem časom, kaj je z zarisi, ta slepeča svetloba, ne veš več, loviš, kot tisti krt, ki je prodril in zlomil skorjo zemlje, kaj je s to kuliso sveta, ki z grozljivo naglico hiti mimo. Kaj s hropečim strojem, kaj z zvoki in barvami, kaj z imeni, ki se jih ne moreš spomniti, vsa ta imena, ki so zabrisana zadaj, odpreš dlan in neki prosojen obraz, tako shujšan in rumen, neki vročičen pogled, ki te sprašuje: je vse to plačilo za naše stoletje? Ta nemoč, ta vrženost, ta razdrobljenost, ti mozaiki, ta razbita zrcala in ta vroča kri, ki se pretaka po žilah noči? Ne veš več, kam potuješ in zakaj, kako daleč so votline in zgodbe, kje so vsi ljudje, kje fraze in parole, šlo bo, zvozil bom, še zdaj, ostaja mi še dovolj časa, kaj preklete je s tem časom?!

In deklica, ki sedi ob cesti, ti pomaha. S težavo jo opaziš v soju avtomobilskih žarometov. Noč je svetla in teža na prsih neznosna. Vstopi in se vrže na sedež.

Brez oči je.

Brez ustnic.

Brez obraza.

Sama kri, ko reče: Neka kurba me je pustil tu sredi noči. Ti moški. Dala sem mu tisto, kar je plačal. Poglej, pokaže.

Na vratu so sledovi ugrizov in udarcev.

- Skoraj bi me ubil, reče. A jaz denar rabim. Razumeš, rabim!

- Prav, prav. Kam potuješ?

- Ne vem, vseeno je, čisto vseeno je. Jutri bo deževno jutro. Spet se metulji ne bodo imeli kam skriti.

In se voziva skoz noč. Ure v krogu. Pogledam deklico, ki spi. Potne kaplje ji drsijo niz lice. Drgeta.

Otrok je še. Svilen rokav tunike ji zdrсне v naročje. Kožo ima prešpikano kot zemljevid.

In potem avtomatika.

Ustavim visoko nad solinami.

- O bog, o bog, zakriči in steče v dolino.

Drobna lučka sveče zagori. Igla predre kožo.

Spet so oči.

Spet so ustnice.

Spet je obraz.

Samo življenja ni več.

Zlezem na zadnje sedeže in poskušam zaspati. Film, ki se izvrti z bliskovito naglico, nosi kaotičen zapis preteklosti. Spet ima težo in razpoznavnost. Bo jutro? udarja srce.

Sto let izpuhti za obzorjem. Ona leži tam odprtih oči. Presenečena. Sama. Niti vrvice si ni snela z nadlahti.

Četrtri del

I.

- Naj bo pokopano v zlato jamo pozabe, rečem speči ženski poleg sebe. Vrneš se, enkrat pač, komaj da spoznaš novo sceno, sam drek, politika in žlindra.

- Kod si hodil toliko časa? te vpraša.

- Še sam ne vem, draga moja.

- Od kod nežnost v tvojem glasu?

- Kaj naj ti odgovorim, ne vem.

- In od kod mir, ki seva iz tvoje notranjosti?

- Ne vem, morda je le varljivi videz.

In potem mi pokaže brazgotino na trebuhu.

- Je bolelo?

- Fizično ne, samo duša, veš, se ne zaceli.

- Moral bi ti stati ob strani.

- Ne, bolje je bilo tako. So zadeve v življenju, ki jih moraš izpeljati sam.

In ji vrnem vprašanje: Od kod ta gotovost v tvojem glasu?

- Še sama ne vem.

Zasmejiva se in objameva.

- Tako utrujena sem, kar zmanjkuje me, reče in se ovije okoli mene po mačje.

- Se ne bi več ljubila?

- O, bi se, samo jutri moram vstati.

- Prav, rečem, ti samo spi, dete moje.

V snu zacmoka. Roke se oklepajo bokov. Nerazumljivo zamrmra in se vrže na svojo stran postelje.

- Jaz pa sem ti hotel povedati toliko vsega, rečem v temo.

- Pripoveduj, odvrne znani glas iz kota.

- Ne zmorem več le monologov.

- Seveda jih, samo dolgo že nisi poskusil.

- Včeraj sem se sprehajal ob obali, nesnaga in plastika. Na skali je ležal albinasti mladenič s prerezanim vratom. Kri se je strdila, nato pa je iz skorje pričela mezeti proti meni. Zdrznil sem se, prebudil v sončni pripeki. Seveda na skali ni bilo nikogar. Mrtev kormoran je ležal na hrbtu in gruča otrok se je odpravljala na kosilo. Nisem vedel, kaj počnem tam, koga čakam... Ne morem več, res ne.

- Saj ti je dobro šlo.

- Samo rad bi, da me ona sliši.

- Zakaj ravno ona?

- Ker me je ves ta čas čakala.

- Misliš, da je v zvestobi ljubezen?

- Ne vem, tako prekleto je to, da ne vem. Samo tako čutim do nje.

Roka samodejno išče cigarete. Na bližnji strehi se plazi mačka. Ona se v zamolklem kriku zbudi, me predirno pogleda in otroško vpraša: A ti si, a ti?!

In enako znenada omahne nazaj v sen.

In spet ne vem, zakaj sem se vrnil.

II.

Ni kaj razlagat, dežela je postala ena sama policijska postaja, kasarne so oživele, nove meje so se razrasle. In v mestu ni bilo kaj iskat, ljudje iz votline so bili daleč, prihodnost je bila spet bitka v izgubljeni vojni. Vedel sem, da ne bi smel ponoviti istih vzorcev, moč iz samote se je razpuhtela, v preteklosti sem iskal svoje ljudi. Ker me je bilo strah resnice, da sem vedno živel drugače, ne da bi hotel, dogajalo se je. Od begov v času rose, do gradov in zgrešenih dvojcev brez krmarja. Nič ni bilo pod moral, samo še bolečina, ki se je stopnjevala.

Nikar ne prihajaj več, so rekli zidovi mesta, ne govori in zapisuj o tem, kar je bilo, tega davno ni več. V trebuhu pa tisti nori ritem outsiderja. A vseeno telefoniram.

- Lahko pridem? vprašam Črnolasko.

- Ah, ti si, bog, pridi, tiho brez iz daljave.

In potem vrste stavb, ogoleli golobi, psi, ki ne vedo kam. Iščem poglede v očeh, iskre ognja, ki se ugasnil.

Ona leži tam, srebro ima v laseh, zamujaš, ti reče glas, še prihodnost boš zamudil.

Ona leži tam, v svili in z brazgotino prek trebuha.

Ona leži tam in te prošni: Samo pozdravi in odidi.

- Hočeš, da te iskreno vprašam, čemu si prišel?

- Odkrito vprašanje, odkrit odgovor. Iz navade.

- Ne zdiš se mi tako zunaj kot včasih.

- Ne vem, zunanji videz.

- Daj no, tisto leto bi te skoraj odneslo.

- Najbolje bo, da grem.

- Ja, najbolje.

In potem sedim v mestnem parku. Zaman se trudim priklicati ljudi iz Gradca. Odpove na vsej črti. Poskusim potegniti črto.

Poet je umrl zaradi gladovne stavke, ker ni zdržal več v tem ritmu kaotičnega nasilja. Bil je edini človek, ki sem ga imel rad zadnja leta. Morda zato, ker sem mu verjel. Temu velikemu otroku in svetniku. Zlatolaska se je obesila pri svetilniku. Prijatelj iz gradu je bil zaprt v posebni ustanovi. Prej je v norišnici poskušal ubiti bolničarja, nato mu je uspelo zaklati bolnico, ki mu je pela ob večerih. Vem, da ni kaj razumeti, rdečih kraljev, nista zmogla drugače. Morda sta se bala svetlobe, tako kot prijatelj z mestnih beganj, ki je naredil samomor s plinom. Prijateljice iz dvojcev brez krmarjev so se odselile, postale popolne tujke. Čarovniške pokrajine me je postalo strah. Nisem več vedel, kako in kaj. Z njimi sem delil čas, kakor sem vedel in znal.

Spoznanje, ki ni vredno ničesar, je bilo: je to plačilo za naše stoletje?!

III.

In potem se peš napotiš mimo kupov smeti, ki zaudarjajo, do drugih kupov plastike in odsluženega železja, mimo kalne rečice, do krajev, ki so skrajno oskrunjeni z betonom in asfaltom, z neštetimi vikendi. Morje je od daleč kot velika smrdljiva mlaka, prekrita s strupenimi algami. Svetloba je čudno vijolična in vzduh težak, nasičen s smogom. Sonce seva s podvojeno močjo, čutiti je mrgolenje prahu.

Čakam na zlato kroglo, da zaorje po pokrajini, čakam na zvok sirene.

Hodili smo po vijugasti cesti in privid se je podvojil v resničnost.

- Veš, zakaj sem odšla prej? je rekla Svetlolaska.

- Ne vem.

- Zato, ker nisem zmogla najti tistih biserov, ki so vrženi v prah, tistih biserov, ki jim pravijo srce, toplina, ljubezen.

- Jaz jih nisem imel.

- Veš, zakaj nisva zmogla? je vprašala Črnolaska.

- Ne vem.

- Zato, ker sem stavila na vse ali nič in vedno dobila nič. To je bil edini čar, za katerega je bilo vredno živeti.

- Veš, zakaj nisem zmogel? je nadaljeval prijatelj z mestnih beganj.

- Ne vem.

- Zato, ker se je neko jutro mozaik žalosti sestavil in mogočen glas mi je dejal: Tvoja pot je končana! Sicer pa, bolje petindvajset let v šusu kot sedemdeset let onaniranja!

- Veš, zakaj sem ubijal? je rekel prijatelj iz gradu.

- Ne vem.

- Zato, ker mi je ta prekleta čarovnica ob rojstvu šepnila na uho, da sem odvečen drek, pankrt, ki me je posrala v ta svet, zato, ker mi je njen glas dramil neznosno bolečino, zato, ker sem bil kot rdeči kralj obsojen na večnost zidov okoli sebe.

Čakal sem, da vpraša še poet in mi odgovori.

A je samo mehko dejal: Še gnezdijo lastovke pod tvojo streho?

Klečal sem na obali morja zvezd, združilo se je, predaje in zgrešenost, valovi in nebo, zaklical sem za njimi, a oni so se že izgubljali v megli.

IV.

Kolikokrat sem si že rekel, da ne bom ustavljal štoparjem v temi. Samo mala je tako krilila in mahala v siju žarometov sredi drevoreda, da so zavore samodejno zacvilile. Deklica se je z vzdihom vrgla na sedež in rekla:

- Pizda, sem utrujena.

- Kam?
- Kamorkoli.
- Kako to misliš?
- Tako, pač.

Speljal sem proti betonskemu turističnemu gnezdu. Pegastega obraza se je resno obrnila k meni.

- Ti naredim pompin, ti ga pocuzam?
- Besede so trdo udarjale, skoraj bi znova ustavil.
- Pa saj si še otrok?!
- Nekaj cekina boš vrgel, nujno ga rabim.
- Raje povej, kje stanuješ, da te zapeljem domov.
- Še razjokaj se.

In potem nisem vedel, kaj in kako. Naj ji dam denar in jo vržem iz avta sredi noči? pritava misel.

- Lahko prosim prijateljico, da te vzame prek noči.
- Mar res nič ne štekaš? Potrebujem denar.
- Saj ti ga bom dal, kasneje.
- Prav.

Nihče ni navdušen, če ga vržeš pokonci proti jutru, a ona bo razumela, je prihitela druga misel. Mala pa se muza.

- A imaš težave z impotenco.
- Nehaj!

Zapeljem na dovoz in izstopim. Dolgo zvonim, preden se zaspana prikaže v nočni halji.

- Kaj za boga svetega...

Takrat zaslišim tek korakov na peščeni stezi. Stečem do avta. Seveda torbice z dokumenti in denarjem ni več.

- Prekleta prasička! zatulim in stečem za njo.

Hitra je, a v zasledovanje vložim vso rezervno moč. Po nekaj minutah jo ujamem na plaži in jo podrem na mivko.

- Primem jo za rame in ji dolgo zrem v prazne oči. Zadihana reče: No, a zdaj boš? Ograde padejo, stečem vanjo.

- Boli me, vedela sem, da si potreben, boli me, naj ti hitro pride, stoka.

Niti ozrem se ne na ozko medenico, na drobne gležnje in pasje prsi.

- A neham?

- Ne, ne, samo naj ti hitro pride.

Ne vem več, iz katerega sveta prihaja njen preseči glas, kot avtomat sem v parjenju, kot prepad, ki ujame vračajoči odmev: Spet si zasral!

V.

Sanjal sem o meji in neskončnih kolonah tovornjakov, naloženih s kravami, svinjami in teleti. Strašljivo so tulili od obupa žeje, v slutnji, da jih peljejo pod nož. Ljudje v restavraciji so se režali izza miz in tlačili hrano v prežvekajoče gobce. Kri se jim je cedila niz lica in jaz sem stal tam in jim stregel. Pred trenutkom sem tepel človeka, ki naj bi ga klicali oče in je bil s tujo žensko, ki ni bila moja mati. V rokah je pestoval otroka, moram ji pomagati, tako sama je, nikogar nima, nič slabega ne mislim. Nisem se mogel premagati, da ga ne bi sesul na tla in ga brcal in brcal z vso silovitostjo v obraz, da je postal zdrizasta krvava kaša. In že smo bili vsi skupaj ob meji, velike steklene živalske oči so obtoževale.

In nato milijonti krik prebujanja, šok, drhtenje in pot.

To jutro sem pozorno opazoval angela vremenarja, ki je stražil na vrhu zvonika. Lov za metulji v podobi malih črnih znamenj na papirju je postal utrudljiv. Prej je bila igra, strast in vročičnost potrebe, ne da bi vedel čemu.

Zdaj pa - nežen burin in galeb, razpet prek vsega neba.

Bolečina v želodcu se je stopnjevala.

Poet je stal pred menoj, s svetniško izčrpanim obrazom puščavnika. Človek, ki sem mu verjel, človek, ki se je žrtvoval za ideale in nore sanje o neki nenasilni družbi, ki je nikoli ni bilo in je ne bo. Ali pa sem sodil črno, on pa verjel, v tej veri ga ni bilo prav nič strah, ko je umiral mesece, samo ob čaju in vodi.

Tako se je odločil, da plača, kot je nekoč zapisal, da se bo Bog učil ob njegovem primeru. Ni bil le pogum vidca, bila je vizija, za katero se mu je zdelo vredno umreti. In tega nisem in ne bom mogel nikoli razumeti, kot tistega poslovnega obreda v tihi snežni pokrajini grobišč ne. Ničkolikokrat sem ga in ga bom iskal, njegove oči, njegove besede, njegovo vizijo.

- A kar direktno iz nebes? sem vprašal.

- Nebes ni, je odgovoril.

- Potem pa iz pekla?

- Pekel je na zemlji.

- Morda pa vice? sem poskušal naprej.

- Ja, morda, je tiho odgovoril in postal še manjši in še bolj suh v prevelikem starem puloverju.

- Veš, vse večkrat razmišljam, da so ljudje kozmična napaka...

Nič ni rekel.

- Trudim se živeti s svetom in ljudmi, takšnimi, kot pač so, trudim se, da bi več dajal, kot jemal, da bi bil...

Bil je tiho.

- Teško je, a trudim se, v kaosu je bilo prej kdaj pa kdaj kristalno jasno, kdo sem, kam grem, zdaj pa?

- Jaz, jaz nimam pravice, je zajeceljal in skušal premagati solze.

Pokleknil sem in mu jih obrisal z ustnicami.